UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

XI. De Nuptiis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

cùm enim libera matrimonia *a* eſſe deceat, pœnarum inanis omnis eſt adjectio.

Ob fornicationem poſt ſponſalia etiam juramento firmata commiſſam poteſt quis licitè reſilire: & id quod conjunctos disjungit, multò magis impedit conjungendos. h.d.

VNius quoque tantùm diſſenſu etiam jurati ſolvuntur interdum ſponſalia: veluti *b* ſi quis aliquam ſe in uxorem ducturum juraverit, & ea poſtmodum fornicata fuerit. nam licet eidem fornicationem non poſſit opponere præcedentem, ob ſubſequentem tamen poterit eandem in conjugem non ducere: quia illi juramento talis ineſt conditio, ſi illa contra regulam deſponſationis non venerit: alioqui ſi poſt hujuſmodi juramentum publica meretrix fieret, teneretur eam in uxorem ducere: quod eſt prorſus abſurdum. Nam ſi poſt contractum conjugium, vir propter fornicationem licitè poteſt à ſua cohabitatione recedere, longè fortiùs, ante conjugium celebratum ſponſus ſponſam poterit non admittere.

Carnalis & ſpiritualis fornicatio æquiparantur. h.d.

IDem erit, ſi ſponſus vel ſponſa idololatrando, vel hæreſim ſequendo in ſpiritualem fornicationem inciderit.

Si ſponſi conferant ſe ad remotas regiones, ſponſæ poſſunt ſe ad aliorum nuptias conferre, recepta, ſi pejeraverint, pœnitentia. h.d.

SEd *c* & ſi qui præſtito juramento promittant aliquas ſe mulieres ducturos, poſteaque illis non cognitis, procul recedentes, ad alias partes ſe transferant, liberum erit mulieribus ad alia migrare vota: recepta tamen de perjurio, ſi fortè juramentum præſtiterint, pœnitentia, ſi per eas ſteterit quo minùs fuerit matrimonium conſummatum.

Lepra, vel ſimilis morbus ſponſalia dirimit, licet non dirimat matrimonium. h.d.

ITem ſi ſponſus, aut ſponſa, leproſus fiat *d*, vel leproſa: paralyticus, vel paralytica: aut naſum vel oculos amittat: aut quid ſibi turpius eveniat: ad conſummandam maritalem copulam compelli non debent: licet jam contractum matrimonium ſuperveniens lepra, vel alius morbus non dirimat.

DE NVPTIIS.

TITVLVS XI.

Tenit ſubordinationem præſentis Tituli ad præcedentia & ſequentia. h.d.

EXpoſuimus hactenus, quid eſſet matrimonium, quave ratione inter ſacramenta reponatur, admonentes illud initiari ſponſalibus, cōſenſu ratificari, & copula conſummari. Sed cùm proximè de ſponſalibus, tanquam de principio tractatum habuerimus: reliquum nunc eſt, ut de conſenſu & copula, quibus ſubſtantia & perfectio matrimonii continetur, diſſeramus, quid impediat nuptias contrahi, vel contractas dirimat, cum cæteris quæ tractatui adjacent, recenſentes.

Nuptiæ conſenſu partium contrahuntur, nec ſufficit conſenſus parentum. h.d.

NVptias igitur, ſive matrimonium inter ſe contrahunt, viri puberes & mulieres viri potentes, ſimulatque in ſe invicem conſenſerunt. Vbi enim non eſt utriuſque conſenſus, non poteſt eſſe matrimonium: ideoque ſi ex altera parte pater puellæ tantùm conſenſerit, ex altera qui ſe cupit maritum fieri, nihil agitur: quanquam honeſtè faciant filii, ſi paternæ voluntati minimè reluctentur.

Pubertas æſtimatur non tam annis quàm corporis habitu: & minores quatuordecim annis non poſſunt contrahere matrimonium, niſi pro bono pacis, & ex neceſſitate. h.d.

SEd qui ſint puberes, videamus: & quidam ex annis tantùm pubertatem judicandam aſſerunt, eum eſſe puberem rati, qui quatuordecim annos impleverit: & viri potentem, quæ duodecim, quamvis tardiſſimè pubeſcant. Prævaluit tamen opinio exiſtimantium ex habitu corporis pubertatem debere cenſeri, atque eos qui generare poſſint, etiamſi minores annis ſint, in propoſito puberes reputari. Itaque, ſi malitia ætatem ſuppleat, etiam minores ea ætate conjungi poſſunt. Idem, ſi fortè urgentiſſima neceſſitas *a* interveniat: utpote quòd pro bono pacis talium conjunctio ſit toleranda.

Quantum ad Eccleſiam, verba ſunt neceſſaria ad contrahendum matrimonium. ac muti & ſurdi ſignis nuptias poſſunt contrahere. h.d.

LIcet *b* autem per ſolum legitimum viri & mulieris conſenſum matrimonium contrahatur, attamen quantum ad Eccleſiam, verba præſentem conſenſum exprimentia ſunt neceſſaria, ſi contrahentes loqui poterunt. Muti verò & ſurdi, qui loqui non poſſunt & exaudire, ſi contrahere velint, & quod verbis oſtendere nequiverint, ſignis declaraverint, proculdubio legitimas nuptias contrahent.

Ponit quaſdam verborum conceptiones aptas ad matrimonium contrahendum. h.d.

VErba autem ad hoc apta ſunt: verbi gratia *c*, *Ego te in meam uxorem accipio, & ego te accipio in meum maritum:* vel, *Promitto quòd te ab hoc tempore pro conjuge tenebo, & tibi ſicuti uxori meæ fidem ſervabo:* & contrà, *Promitto me te pro marito habituram, & tibi tanquam viro proprio fidem ſervaturam:* vel ſimilia conſenſum de præſenti exprimentia.

Verba prolata in contrahendo matrimonio ſunt accipienda ſecundùm communem intelligentiam. h.d.

INde quæritur, ſi alter conjugum ita loquutus fuerit *d*, ut quod propoſitum eſt, altera pars non intellexiſſe ſe affirmet, quid agendum ſit, ſi tali prætextu cauſæ diſſidii quærantur? in qua ſpecie, ſi matrimonium contracturi judicio & ætate ſint idonei, ſi alter, quod alter propoſuit, non intellexerit, ſtatutum eſt, ad communem verbi intelligentiam eſſe recurrendum, cogendique erunt ambo verba prolata in eum ſenſum accipere, quem ſolent rectè intelligentibus generare.

Servi poſſunt etiam invitis dominis contrahere matrimonium, dum tamen dominos non fraudent debitis obſequiis. h.d.

ILlud quoque explorati juris eſt, quòd matrimonia inter ſe contrahunt, non ſolùm liberi homines, verùm etiam ſervi *e*. Sicut enim neque liber, neque ſervus ab aliis ſacramentis Eccleſiæ removendus, ita nec inter ſervos matrimonia prohiberi debent: ideoque, quanquam contradicentibus dominis, & invitis contracta fuerint, nulla ratione propterea ſunt diſſolvenda. Servi tamen, qui contraxerint, proprios dominos debitis & conſuetis obſequiis minimè fraudare debent.

Si unus conjugum comperiatur poſt contractum matrimonium ſervilis conditionis, poteſt diſſolvi matrimonium, niſi poſt talem cognitionem fuerit renovatus conſenſus, vel ſequuta copula. Et liberi ſunt ex libero ventre nati, niſi aliud inducat lex, & mos regionis. h.d.

SI quis tamen *f*, vel ſi qua inſciens eum vel eam ſumpſerit in conjugem, quem vel quam poſtea ſervilis compertum ſit eſſe conditionis, nec poſt diem veræ cognitionis habitæ ſe invicem cognoverint, aut aliter facto invicem in ſe conſenſerint, ita ſeparari poterunt, ut utrique libera cum aliis contrahendi facultas non denegetur. Liberi autem ſunt, qui ſunt ex libero ventre

---

a *C. gemma. §. cum itaq. ext. eod. ti.* b *quemadmodum. ext. de jurejurand.* c *C. de illis. ext. eod.* d *C. 1. & fi. ext. de conjugio leproſ.*

a *C. 2. in fi. extr. de deſponſ. impub.* b *C. tua fraternitatis. ext. de ſpon.* c *C. ex parte. ext. de ſponſ.* d *C. ex literis. Cle. 1. ext. de ſponſ.* e *C. 1. ext. de conjug. ſervo.* f *Ca. & fin. extr. de conjug. ſerv.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nati, niſi quis patris conditionem ſecundùm leges & conſuetudinem Provinciæ ſequatur.

Error in perſona impedit matrimonium. h.d.

MVltò magis matrimonium invalidatur, cùm quis in perſona erraverit: utputà, ſi exiſtimans ſe cum Gemma contrahere, cum Berta contrahat.

Si alter contrahentium utitur verbis dubiis animo decipiendi mulierem, & eam poſtmodum carnaliter cognoſcit, judicatur pro matrimonio in foro judiciali: ſecus in pœnitentiali. h.d.

DE eo quæſitum eſt, qui cùm non aliter mulierem, ut ſibi carnaliter commiſceretur, perducere poſſet, quàm ſi eandem deſponſaſſet, proprium mentitus nomen, illam per hæc verba deſponſavit a: *Te Ioannes deſponſat*: an quia viri illo nomine non vocaretur, nec ullum nubendi haberet propoſitum, ſed copulam tantùm carnalem exequendi, inter prædictos matrimonium ſit celebratum, cùm tamen mulier in virum conſenſerit? Et reſponſum eſt, non debere ex iſto facto conjugium judicari, cùm in eo nec ſubſtantia conjugalis contractus, nec forma contrahendi conjugium inveniri valeat: quoniam ex altera parte ſolummodo dolus adfuit, conſenſus omninò defuit, ſine quo cætera fœdus conjugale perficere nequeunt. Sed donec expreſsè non appareat, quòd is, qui mulierem deſponſavit in propria perſona, ſub nomine tamen alieno, quo vocari tunc ſe finxit, diſſenſit, interim erit pro matrimonio præſumendum.

QVÆ MATRIMONIVM IMPEDIRE POSSUNT.

TITVLVS XII.

Error perſonæ & conditionis impedit matrimonium, non autem qualitatis & fortunæ. h.d.

ERgo non omnis error matrimonium impedit: nam ſi quis corruptam in uxorem accipit, quam virginem arbitratur; vel qui accipit meretricem, quam putat eſſe caſtam: uterque quidem errat, neutro tamen caſu ob errorem matrimonium infringitur.

Ei qui ſcienter ducit in uxorem publicam meretricem, peccata remittuntur. h.d.

QVin potiùs qui ſcientes & prudentes, mulieres publicas de lupanari extraxerint b, & in uxores duxerint, quod agent, in remiſſionem proficiet peccatorum: cùm inter opera charitatis non minimum ſit, errantem ab erroris ſemita revocare.

Qualis ſit error perſonæ, conditionis, fortunæ, & qualitatis. hoc dicit.

SOlùm igitur perſonæ & conditionis error obſtat matrimonio: qualitatis verò & fortunæ non obſtat. Eſt autem error perſonæ, cùm hic, qui eſt Ioannes, Paulus putatur. Conditionis, cùm is, qui ſervus eſt, liber creditur. Fortunæ, ut cùm is, qui pauper eſt, dives exiſtimatur, vel contrà. Qualitatis, cùm is reputatur bonus, qui tamen eſt malus. Sunt & alii plures modi, quibus matrimonia impediuntur: utputà, conditio appoſita & non impleta, ſecundùm ea, quæ ſuprà diximus de ſponſalibus.

Sacer ordo, & votum ſolenne impediunt matrimonium contrahendum, & contractum dirimunt: votum autem ſimplex ſolùm impedit contrahendum, & pro voto ſimplici fracto imponenda eſt pœnitentia. h.d.

ITem voti c ſolennis emiſſio, & ſacri ordinis ſuſceptio, tam matrimonium impedit contrahendum, quàm poſtea contractum dirimit. Secus verò ſtatuitur in voto ſimplici: quanquam enim contrahendum impediat, non tamen contractum diſſolvit. Sic & religionis habitus ſine profeſſione ſuſceptus, ne contrahantur, impedit, ſed jam contractas nuptias nequaquam tollit. Huic tamen, qui nubendo votum ſimplex fecit irritum, quantò illud manifeſtius emiſerit, tantò propter plurium ſcandalum erit durior imponenda pœnitentia.

Chriſtiani non debent nubere infidelibus: & ſi nubant, ſunt excommunicandi. h.d.

CVltus quoque diſparitas matrimonium, & contrahendum impedit, & contractum interdum dirimit: ſi quis a enim Iudeæ conjugali ſocietate jungi voluerit, ſive Chriſtiana Iudæo, vel aliàs infideli, ſive Iudæa, vel aliàs infidelis Chriſtiano carnali conſortio miſceatur, quicunque eorum id commiſiſſe deprehenſus fuerit, à Chriſtiano cœtu & Eccleſiæ communione protinus ſegregandus erit.

Si unus infidelium conjugum convertatur ad fidem, & alter nolit ſibi cohabitare, vel non ſine peccato mortali, ſolvitur conjugium, & converſus cum alia contrahere poterit, & proles communis converſo aſſignabitur. h.d.

ITem b ſi alter infidelium conjugum ad fidem Catholicam convertatur, & alter, qui in infidelitate remanſit, vel nullo pacto, vel non ſine blaſphemia divini nominis, vel ut Catholicum ad mortale peccatum pertrahat, ei cohabitare voluerit, converſus, quaſi priore matrimonio diſſoluto, licitè ad ſecunda vota convolare poterit, & communis proles ipſi converſo aſſignabitur.

Si alter infidelium conjugum convertitur, & antequam alii legitimè conjunctus fuerit, alius quoque convertatur, [illegible]cem recipere. h.d.

QVòd ſi converſum c ad fidem & uxor converſa ſequatur, antequam propter cauſas prædictas legitimam maritus ducat uxorem, eam recipere compelletur: nec quicquam converſo proderit, quòd jam ſecundum ritum ſuum eandem repudiaverit, cùm repudium illud veritas Evangelica repudiaverit: ſed nec fornicationem dimiſſor dimiſſæ poterit objicere, propterea quòd illa poſt repudium nupſerit, niſi aliàs fornicata fuerit.

Si paganus priùs plures uxores habeat, poſt fidem ſuſceptam adhærebit primæ. h.d.

QVia verò e pagani in plures ſimul fœminas affectum conjugalem dividunt, utrum poſt converſionem omnes, vel quam ex omnibus converſus retinere valeat, non immeritò dubitari poterit. Et cùm nulli unquam licuerit, plures habere ſimul uxores, niſi cui divina fuit revelatione conceſſum, nec cuiquam uxore etiam ob fornicationem dimiſſa, aliam liceat ſuperinducere, evidenter apparet, pluralitatem in utroque ſexu (cùm inter conjuges ſervanda ſit æqualitas) circa matrimonium reprobandam, & de pluribus primam tantùm retinendam.

Matrimonium non ſolvitur altero conjugum fidelium in hæreſim lapſo. h.d.

ALia ſanè cauſa eſt eorum conjugum f, quorum alter vel in hæreſim labitur, vel ad infidelium tranſit errorem: neque enim hoc caſu, qui relinquitur, ad ſecundas nuptias deſcendere poterit. Nam etſi matrimonium verum inter infideles ſit, non tamen eſt ratum: inter fideles autem, & verum & ratum exiſtit, quia ſacramentum fidei, quod ſemel eſt admiſſum, nunquam amittitur, ſed ratum efficit conjugii ſacramentum, ut ipſum in conjugibus, ipſo durante, perduret.

Per dationem inſtantiæ ſolvitur argumentum. h.d.

NEc g refert, quòd à quibuſdam forſan objici poſſet, quòd fidelis relictus non debeat jure ſuo [illegible]

a *C. tua nos. extr. de ſponſ.* b *Ca. inter opera. ext. de ſponſal.* c *Ca. 1. & 2. & per totum tit. ext. qui cler. vel vov. matrim. contra. poſſ.*

a *Can. ſi quis Iudæa. 28. q. 1.* b *C. quanto. §. ſi enim alter. extr. de divor.* c *C. gaudemus. §. quòd ſi converſum. extr. de divor.* d *d. c. gaudemus. §. qui autem. de divor.* e *d. c. gaudemus. §. quia verò. extr. de divor.* f *C. quanto. §. ſi verò. de divor.* g *Can. quanto. §. nec obſtat. ext. de divor.*